

N:o 16.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 mars 1891.

— — — — Andra Kammaren den 14 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

(Statsutskottets utlåtande n:o 14.)

Till Konungen.

Uti Eders Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof har Eders Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Eders Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och frostminsknings-

företag; och får Riksdagen härmed anmäla följande i anledning deraf fattade beslut.

1:o. Till *bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* har Eders Kongl. Maj:t i ofvan berörda proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1892 bevilja 800,000 kronor.

Med bifall till detta Eders Kongl. Maj:ts förslag, har Riksdagen för år 1892 till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisat ett belopp af 800,000 kronor.

2:o. Till *understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder* har Eders Kongl. Maj:t af Riksdagen begärt för år 1892 ett anslag af 150,000 kronor, eller samma belopp, till hvilket detta anslag, sedan det under åren 1883—1890 utgått med 100,000 kronor årligen, af sistlidna års Riksdag höjdes.

Riksdagen har, med bifall till hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder för år 1892 anvisat 150,000 kronor.

3:o. Till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, har Eders Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen äskat anvisande för år 1892 af 100,000 kronor.

Sedan under en följd af år Riksdagen beviljat *dels* anslag utan återbetalningsskyldighet för understödjande af sådana utdikningar och vattenaftappningar i de norra länen, som hufvudsakligen afsåge att förminska frostländigheten, och *dels* låneunderstöd för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar för beredande af odlingsbar mark inom rikets mellersta och södra län, beslöt 1873 års Riksdag den ändring härutinnan, att till Eders Kongl. Maj:ts disposition ställes två för hela riket gemensamma anslagssummor, den ena att såsom låneunderstöd anvisas för sådana utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar, som hufvudsakligen afsåge att befrämja odlingsföretag, och den andra att såsom anslag utan återbetalningsskyldighet användas till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsåge att förminska frostländigheten; och förfors på ungefär enahanda sätt vid de följande riksdagarne till år 1883.

Sistnämnda års Riksdag åter beslöt bildande af en särskild fond, den sedermera s. k. odlingslånefonden, med ändamål att genom lån under-

stödja odling af sankta trakter, samt vidtog i sammanhang dermed en förändring af anslaget till frostländighetens minskande, hvilken förändring i viss mån gaf berörda anslag ett annat ändamål än tillföre. Enligt hvad nyss blifvit nämndt, hade anslaget till år 1883 varit bestämdt för företag, hvilka »företrädesvis» afsåge att minska frostländigheten. I de företag, till hvilkas utförande understöd erhållits från öfverförda anslag, ansågs emellertid äfven odling af den utdikade marken i allmänhet hafva ingått såsom ett icke oväsentligt moment. På grund deraf ändrade 1883 års Riksdag anslagets bestämmelse derhän, att detsamma anvisades till understödjande af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som utan att kunna med fördel odlas sprida frostskador öfver omgifvande nejd. I denna form beviljades sedermera anslaget, för åren 1884—1888 med 100,000 kronor årligen och för hvartera af åren 1889—1891 med 50,000 kronor.

Vid 1885 års riksdag väckte emellertid flere representanter från de nordliga länen förslag derom, att »formen för eller, rättare sagdt, titeln på ifrågavarande anslag» måtte blifva den före år 1883 brukade. Till stöd härför anfördes, att i Norrland den förnämsta och i de allra flesta fall enda afsigten med utdikningen af en myr vore undanröjandet af en frosthärd för den jord, som redan vore under plog, men att bestämmelsen, att den vattensjuka marken icke skulle kunna med fördel odlas, orsakade, att den norrländske jordbrukaren icke kunde få del af frostminskningsfonden, så vida icke den myr, han ämnade utdika, hörde till det i närheten af de odlade bygderna i Norrland sällan förekommande slag, der jorden efter torrläggningen icke dugde till odling. Riksdagen fann visserligen syftet med förslaget beaktansvärdt, men då Riksdagen ansåg orden »utan att kunna med fördel odlas» icke utesluta möjligheten af en sådan användning af anslaget, att understöd derifrån lemnades till torrläggning af mark, som, ehuru odlingsbar, ej med fördel kunde odlas, vidtog Riksdagen icke någon förändring i den år 1883 meddelade bestämmelsen.

Att den af 1883 års Riksdag företagna ändring i bestämmelserna rörande frostminskningsanslaget utfallit mindre lyckligt för rikets båda nordligaste län, läser icke kunna bestridas. Derom vittnar tillräckligt tydligt den omständigheten, att, under det berörda anslag före år 1884 varit lifligt eftersökt inom så väl Norrbottens som Vesterbottens län och jemväl till stor del kommit dessa län till godo, efter nämnda år endast en högst obetydlig del och några år alls intet af anslaget gått till jordägare i Norrbottens län, medan bidragen till Vesterbottens län samtidigt sjunkit till mindre än hälften af de belopp, hvarmed de förut i

allmänhet pläгат utgå. I Jemtlands län har deremot inträffat motsatsen. Före år 1884 tog detta län anslaget icke synnerligen mycket i anspråk, men från och med sagda år har till Jemtlands län anvisats hälften och derutöfver af samtliga från frostfonden beviljade anslag.

Den olika verkan, förändringen sålunda visat sig medföra, beror uppenbarligen derpå, att de ordalag, hvarmed anslagets ändamål angifves, lemna rum för olika tolkning. Riksdagen anser visserligen den friare uppfattning, som synes hafva gjort sig gällande hos vederbörande inom Jemtlands län, närmast öfverensstämma med Riksdagens år 1885, uttalade åsigt, och torde förhållandena i Norrbottens och Vesterbottens län icke vara i så betydlig grad olika med förhållandena i förstnämnda län, att icke Norrbottens och Vesterbottens län, äfven med anslags-titelns nuvarande lydelse, borde kunna komma i åtnjutande af understöd från fonden, men då en olika tolkning af ordalagen kunnat göra sig gällande, trots Riksdagens ofvan omförmälda förklaring år 1885, har Riksdagen funnit sig böra vidtaga en förändring af formen för anslagets anvisande.

Riksdagen har dock icke ansett sig böra bevilja anslaget under den titel Eders Kongl. Maj:t föreslagit, eller, med andra ord, en återgång till det uttryckssätt, som begagnats före år 1883. Uttrycket »sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten» inrymmer nemligen, för att icke säga påpekar, att anslaget äfven må användas till främjande af odlingsföretag. Ett dylikt användande af anslaget står dock, enligt Riksdagens mening, helt och hållet i strid med det ändamål, anslaget numera efter odlings-lånefondens bildande har och bör hafva.

Riksdagen har därför ansett, att i främsta rummet ordet »företrädesvis» bör utgå, och att anslaget i öfrigt bör erhålla en sådan form, att bestämdt utmärkes, att ändamålet med de företag, till hvilkas understödjande anslaget är anvisadt, skall vara frostländighetens minskande. Enligt Riksdagens tanke måste man dessutom nödvändigt fordra, att denna frostländighet skall vara till skada för närliggande bygd.

Riksdagen har emellertid icke förbisett, att genom anslagets beviljande på omförmälda sätt det kan komma att inträffa, att genom utdikning, verkställd med bidrag från frostfonden, jord vinnes, som skulle kunna med fördel odlas. Men då Riksdagen föreställer sig, att det icke skall möta synnerlig svårighet för vederbörande undersökningsförrättare att i hvarje särskildt fall afgöra, huru vida ändamålet med ett ifrågasatt utdikningsföretag är frostländighetens minskande för annan

mark eller ett omedelbart vinnande af odlingsbar jord, har Riksdagen icke hyst några betänkligheter mot anslagets beviljande under nyssberörda form.

Riksdagen har alltså på det sätt bifallit Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag, att till *understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, för år 1892 anvisats 100,000 kr.*

4:o. I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af de här ofvan omförmälda statsbidrag samt angående kontrollen derå, att arbetena utföras enligt fastställda planer,* har Eders Kongl. Maj:t icke föreslagit annan ändring, än att 100,000 kronor af *vägbyggnadsfonden* må sålunda disponeras, att, der Eders Kongl. Maj:t pröfvar särskilda omständigheter sådant påkalla, anslag derifrån till väganläggningar och vägförbättringar må medgifvas äfven till högre belopp än två tredjedelar af den beräknade kostnaden.

Ehuru Riksdagen har insett, att förhållanden kunna gifvas, då bestämmelsen att statsbidraget skall hållas inom två tredjedelar af kostnaden utgör ett hinder för anläggandet af vägar, som kunna anses vara af särskild vigt för det allmänna, samt att det till följd deraf i vissa fall skulle kunna vara med statens fördel öfverensstämmande, att dess bidrag utginge med större belopp, än hvad som i regel är fastställt, har Riksdagen likväl ansett sig icke böra bifalla Eders Kongl. Maj:ts förslag.

Riksdagen har dervid ledts af den öfvertygelse att, derest Riksdagen skulle lemna ett allmänt medgifvande, att en del af fonden finge användas till anslag, utgörande mer än två tredjedelar af den för ett vägarbete beräknade kostnaden, från allt flere orter skulle framkomma anspråk på erhållande af fördelaktigare vilkor än de för fonden i allmänhet gällande. Det har syntes Riksdagen vida lämpligare, att, om Eders Kongl. Maj:t skulle finna det allmännas intresse fordra någon eller några särskilda väganläggningar, till hvilkas utförande de enskilde skulle för mycket betungas genom att bidraga med en tredjedel af kostnaden, framställning göres till Riksdagen, att Eders Kongl. Maj:t för det eller de uppgifna företagen må af den till väganläggningar anslagna fonden använda erforderliga angifna belopp utan iakttagande af den i allmänhet gällande bestämmelsen om statsbidragets förhållande till kostnadssumman.

Till följd häraf har Riksdagen beslutat, att de allmänna vilkor och föreskrifter, hvilka finnas intagna i Riksdagens skrivelser den 27

april 1881 (n:o 69), den 11 juni 1883 (n:o 67) och den 7 maj 1889 (n:o 43), fortfarande skola blifva gällande.

Till upplysning om sammanlagda beloppet af de enligt denna skrifvelse beviljade anslagssummor bifogas ett deröfver uppgjort sammandrag.

Stockholm den 14 mars 1891. •

Med undersätlig vördnad.

Sammandrag af de utaf 1891 års Riksdag beviljade, i dess skrifvelse n:o 16 omförmälda, statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer samt torrläggning af vattensjuka marker.

	Anslag.	
	Kronor.	ö.
<i>A. Väganläggningar och vägförbättringar.</i>		
Till fond för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar ...	800,000	—
<i>B. Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.</i>		
Till fond för understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder	150,000	—
<i>C. Frostminskningsföretag.</i>		
Till fond för understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd	100,000	—
Summa kronor	1,050,000	—